

Van toenemende WIA-instroom vanwege psychische klachten naar gerichte preventie bij (jonge) werknemers

Position paper TNO voor het rondetafelgesprek over 'Stijging van de instroom in de WIA door mentale klachten', op 29 juni 2026.

Auteurs: Karen Oude Hengel, Hardy van de Ven en Noortje Wiezer (TNO)

Steeds meer werknemers verzuimen door psychische klachten¹, zoals depressie, burn-out en posttraumatische stressstoornissen (PTSS). Wanneer dit verzuim langer dan twee jaar duurt, komen zij in aanmerking voor de WIA. Het aantal mensen dat hierdoor uitvalt, is de afgelopen jaren zorgelijk toegenomen, vooral onder jonge (vrouwelijke) werknemers. Deze ontwikkeling zet het arbeidsstelsel onder druk en beperkt de arbeidsparticipatie. Om deze ontwikkeling het hoofd te bieden volstaat een focus op behandeling alleen niet. Structurele preventie is nodig om psychische klachten vroegtijdig te signaleren en langdurige uitval uit het arbeidsproces te voorkomen.

Oproep aan de Tweede Kamer

1. Zorg voor **structurele preventie** van **mentale klachten** bij werknemers en het **voorkomen** van **ziekte** door mentale gezondheidsproblemen bij werknemers.
2. Focus op **jonge werknemers** en **risicosectoren** waar WIA-instroom door psychische klachten hoog is.
3. Structurele preventie vraagt om **interdepartementale samenwerking** en een **actieve bijdrage** van het **veld**.

Zorgelijke toename van WIA-instroom door psychische klachten, vooral onder jonge (vrouwelijke) werknemers en de sectoren zorg en onderwijs

In 2025 ontvingen 468.500 werknemers een WIA-uitkering, ongeveer 282.800 WGA-uitkeringen en 185.700 IVA-uitkeringen². Het aantal mensen dat vanwege psychische klachten instroomt in de WIA neemt de laatste jaren sterk toe. In 2025 lag de instroom vanwege psychische klachten gemiddeld 29% hoger dan in 2022³. Vooral jonge (vrouwelijke) werknemers zijn daarin oververtegenwoordigd.

Samen met langdurige covid zijn psychische klachten verantwoordelijk voor de snelste groei. In absolute aantallen dragen psychische klachten zelfs het meeste bij aan de toename, met name in de zorg, het onderwijs en het openbaar bestuur. Achter de instroom door psychische klachten schuilt overigens een brede variëteit aan aandoeningen, waarbij burn-out, depressie, PTSS en zogenoemde 'overige psychische klachten' de grootste bijdrage leveren aan deze toename. Daarnaast laten cijfers zien dat mensen met psychische aandoeningen langer in de WIA blijven dan anderen. Van de mensen met een psychische aandoening stroomt slechts 13% binnen vijf jaar uit, tegen 17–22% bij andere aandoeningen, zoals hart- en vaatziekten en bewegingsapparaatklachten⁴.

De stijgende instroom in de arbeidsongeschiktheidsregelingen beperkt zich niet alleen tot Nederland; ook in omringende landen zoals België, Denemarken en het Verenigd Koninkrijk neemt het aantal arbeidsongeschikten als gevolg van psychische klachten toe⁴. Ook daar zijn vrouwen en jonge werknemers oververtegenwoordigd.

Het samenspel tussen individu, het werk en de maatschappelijke context

TNO heeft in 2025 onderzocht welke baan, werk en individuele kenmerken samenhangen met de instroom in de WIA vanwege psychische klachten⁵. Daaruit blijkt dat zowel contractvorm (zoals tijdelijk werk of uitzendwerk) als werkomstandigheden hierbij een rol spelen. Met name lage autonomie, hoge werkdruk (zoals erg snel, heel veel en extra hard werken), beperkte sociale steun en een verstoorde werk-

privébalans hangen samen met een verhoogd risico op de WIA-instroom vanwege psychische klachten. Ook burn-outklachten (emotionele uitputting door het werk) en een minder goede algemene gezondheid hangen samen met de WIA-instroom door psychische klachten.

De toename van de WIA-instroom moet worden geplaatst in een bredere maatschappelijke context. De toekomstverkenning Gezond en Veilig werken, uitgevoerd door TNO en RIVM, laat zien dat maatschappelijke ontwikkelingen zoals arbeidsmarkttekorten, de groei van mantelzorg, hybride werken, digitalisering en mogelijk ook ervaren prestatiedruk leiden tot een opeenstapeling van werkgerelateerde stressoren⁶. Deze opeenstapeling raakt vooral sectoren zoals zorg en onderwijs, waar de werkdruk al hoog is en waar relatief veel vrouwen werkzaam zijn. Hierdoor worden vrouwen in het bijzonder getroffen. Als werkstress langdurig te hoog is, neemt de kans op ziekte en uiteindelijk arbeidsongeschiktheid toe.

Zorgen om de toenemende mentale klachten bij jonge werknemers (tot 40 jaar)

TNO signaleert, in lijn met andere onderzoeksorganisaties, een toename van mentale gezondheidsproblemen onder jonge werknemers. In het afgelopen decennium is het aandeel jonge werknemers (tot 40 jaar) met burn-outklachten gestegen van 14,6% in 2016 naar 23,9% in 2025¹. We zien ook een lichte stijging zichtbaar in het verzuim als gevolg van psychische klachten bij deze groep jonge werknemers in de afgelopen drie jaar (van 5,3% in 2022 tot 6,4% in 2025). Onder de jongere werknemers ervaren vooral werknemers in de leeftijd 25-40 jaar veel psychische vermoeidheid door het werk (26,6% in 2025) en verzuimen zij vaak als gevolg van psychische klachten (8,0% in 2025)¹.

Eerder onderzoek van TNO laat zien dat werkenmerken zoals emotioneel zwaar werk, lage autonomie en een ongunstige werk-privébalans bijdragen aan de toename van burn-outklachten onder werknemers⁷. Aanvullend blijkt uit onderzoek van TNO en Amsterdam UMC dat jonge werkenden die starten in banen met ongunstige psychosociale arbeidsomstandigheden—zoals lage autonomie, hoge werkdruk en beperkte ontwikkelmogelijkheden - meer mentale gezondheidsproblemen ontwikkelen⁸. Focusgroepen met jonge werkenden met burn-outklachten laten zien dat de ervaren druk zich niet beperkt tot het werk⁹. Jongeren ervaren ook druk vanuit de maatschappij en hun sociale omgeving. Factoren zoals het gevoel continu te moeten presteren, constante bereikbaarheid, zorgtaken en de combinatie van werk en privé dragen bij aan stress.

Met een subsidie van het GAK instituut zal TNO zich verder verdiepen in de onderliggende oorzaken van de toename van de WIA-instroom door psychische klachten bij jonge (vrouwelijke) werknemers en in mogelijke interventies om zowel de WIA-instroom als uitval door werkstress te verminderen (eindrapport: juni 2027).

Contactpersoon: Tim Kreuk, manager Public Affairs (tim.kreuk@tno.nl)

¹ TNO. Monitor Arbeid. Online: <https://monitorarbeid.tno.nl/surveys/werknemers/werknemers-gezondheid-en-verzuim/> (download op: 22 juni 2026)

² Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Sociale zekerheid; kerncijfers, uitkeringen naar uitkeringssoort. Online: <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/37789ksz> (download op: 22 juni 2026)

³ Schreuder F, Verdenius M, de Vries M. Volumeontwikkelingen voorjaar 2026. Duiding van ontwikkelingen in de sociale zekerheid. 2026. UWV Kenniscentrum, Amsterdam.

⁴ Rijksoverheid. Werk aan de WIA – naar een stelsel dat weer werkt. 2025. IBO Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen.

⁵ Emmert S, Husegge G, Dekker R, Houtman I. Determinanten van WA-instroom. 2025. TNO, Leiden.

⁶ Oostrom S, Soeter M, van der Noordt M, e.a. De impact van maatschappelijke ontwikkelingen op de psychosociale arbeidsbelasting van werkenden. 2024. RIVM & TNO, Bilthoven & Utrecht.

⁷ Houtman I, Kraan K, Rosenkrantz e.a. Oorzaken, gevolgen en risicogroepen van burn-out. 2020. TNO, Leiden.

⁸ Van Veen M, Oude Hengel KM, Schelvis RMC, e.a. The association of psychosocial work quality with changes in the mental health of young adults starting career work. Scand J Work Environ Health. 2026 1;52(2).

⁹ Van Veen M, Bruel D, Bouwens L e.a. Burn-outklachten onder jonge werknemers. Een groeiend probleem? 2023. TNO, Leiden.